

Suomen luonnonsuojeluliiton Nokian yhdistys ry.
c/o puheenjohtaja Marko Jaakkola
Jaakkolankatu 5 A
37120 Nokia
+358 40 136 7723
nokianluonto@gmail.com

29.7.2023

NOK/1689/2019

Nokian kaupunki

Kaupunkikehityspalveluiden kirjaamo

Harjukatu 21

37100 Nokia

kaupunkikehityspalvelut@nokiankaupunki.fi

Asia Mielpide Nokian kaupungin Strategisesta yleiskaavaluonnoksesta

Sisälllys

JOHDANTO

1. PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040
2. STRATEGISEN YLEISKAAVAN SISÄLLÖLLISET ONGELMAT JA TAVOITTEIDEN RISTIRIIDAT
3. YHDISTYKSEN TAVOITTEET STRATEGISEN YLEISKAAVAN SISÄLLÖKSI
4. SUOMEN HYVÄKSYMÄT KANSAINVÄLISET SUOJELUSOPIMUKSET VELVOITTAVAT NOKIAA
5. ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMINEEN JA LUONTOKADON TORJUMISEN YKKÖSASIOIKSI
6. KOMMENTTEJA STRATEGIAAN
7. NOKIAN KAAVOITTAMISEN VAIHEITA
8. KULTTUURI- JA LUONTOARVOT KOHTEITTAIN
9. EHDOTUKSIA

JOHDANTO

Nokian Kaupunkikehityspalvelut on asettanut nähtäville luonnoksen kaupungin Strategiseksi yleiskaavaksi. Kiitämme yhdistykselle mielipidettä varten annetusta lisäajasta. Strategisen yleiskaavaluonnoksen osallistumis- ja arviointisuunnitelma on laadittu vuonna 2020.

Strategisessä yleiskaavaluonnoksessa esitetään alueita asumista, elinkeinotoimintaa, liikennettä ja virkistysalueita koskevaa maankäyttöä varten ulottuen vuoteen 2040. Luonto on huomioitu vain olemassa olevina luonnonsuojelu-, Natura 2000- ja virkistyskäyttöön kaavoitettuina alueina. Luonnonsuojelualueille on osoitettu myös virkistyskäyttöä.

Strategisessa yleiskaavaluonnoksessa nykyisten suojelualueiden ja luonnon monimuotoisuuskohteiden katsotaan riittävän uhanalaisten luontotyyppien ja eliölaajiston säilymiseen. Kaavatekstissä luontoa ei mainita sisällöllisenä tavoitteena kasvun, rakentamisen ja liikenneväylien rinnalla ja pidämme tätä luonnoksen vakavana puutteena.

Strategisen yleiskaavaluonnoksen mukaan häviäjiä olisivat metsien ja rantojen lisäksi useat arvokkaat luontokohteet ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaat alueet sekä geologiset kohteet. Tämä on vastoin valtakunnallisia maankäyttötavoitteita ja maankäyttö- ja rakennuslain määräyksiä.

Lausumme strategisen yleiskaavan luonnoksesta seuraavaa. Käsittelemme mielipiteessämme ilmastonmuutoksen hillintää sekä luontokadon pysäyttämistä ja luonnon monimuotoisuuden säilymistä. Arvioimme Elinvoimaisen ja ekologisen Nokian ja monimuotoisuuden konkreettista sisältöä, tavoitteiden ja toteutuman ristiriitaa, sekä suunnitellun jatkuvan kasvun luontoon ja ihmisiin kohdistuvia vaikutuksia ja seurauksia.

Annamme Strategiseen yleiskaavaluonnokseen kohdekohtaisia huomioita ja muutosehdotuksia.

1. PIRKANMAAN MAAKUNTAKAAVA 2040

Suunnitelmassa huomioidaan Nokiana koskevat Pirkanmaan maakuntakaavan 2040 suunnitelmat ja päätökset. Strateginen yleiskaava on suunniteltu samalle ajanjaksolle.

Maakuntakaava painottuu yhdyskuntarakenteen, liikenteen, teollisuuden ja muun infran sekä asutuksen ja vihervyöhykkeiden alueelliseen sijoitteluun.

Strategisessa yleiskaavassa tulee huomioida Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 osoitetut muinaisjäännösalueet sekä kulttuuriset- ja arvokkaat maisema-alueet ja rakennetut kulttuuriympäristöt.

2. STRATEGISEN YLEISKAAVAN SISÄLLÖLLISET ONGELMAT JA TAVOITTEIDEN RISTIRIIDAT

Esitämme huolemme kaupungin strategisen yleiskaavaluonnoksen mitoituksiin ja kasvutavoitteisiin. Tässä yhteydessä myös kysymme, millä arvoilla kaupunkia kehitetään, ja mitä käytännössä tarkoittavat kaupunkistrategiassa ja nettisivuillakin mainitut määreet ja miten ne näkyvät yleiskaavassaluonnoksessa:

Nokian kaupungin elinympäristöohjelma "Elinvoimainen, **ekologinen** Nokia 2030" sisältää useita painopistealueita, joista keskeisessä roolissa on luontoarvot.

Pyydämme vastauksia näihin kysymyksiimme:

1. Miten ekologisuus on määritelty Nokialla ja mitä se käytännössä tarkoittaa maankäytössä ja kaavoituksessa ja miten siihen pyritään?

Elinympäristöohjelmassa ja Nokian Strategisessa yleiskaavaluonnoksessa on isoja ristiriitoja. Ote strategian sivulta 19 : "Vaalimme luonnon **monimuotoisuutta**. Kehitämme yhdenvertaisia mahdollisuuksia luonnossa virkistäytymiseen. →

2. Miten luonnon monimuotoisuus on määritetty Nokialla?
3. Mitä käytännössä tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden vaaliminen?
4. Miten siihen pyritään?
5. Miten se näkyy maankäytössä ja kaavoituksessa?

Luontoarvoiksi kaavaluonnoksessa on osoitettu vain muutama pieni alue, kun elinympäristöohjelmassa painotetaan liikkumiseen kannustavia ulkoilualueita, sekä monimuotoista luontoa, jonka runkona on **kattava suojelualueverkosto**. Tämä verkosto puuttuu kaavaluonnoksesta kokonaan.

Luonnon monimuotoisuus on koko taloudellisen toiminnan perusta. Luonnon tilalla on suuri merkitys talouteen. Kun luonnon monimuotoisuus katoaa, tulee muun muassa epidemioita, metsätuhoja, sään ääri-ilmiöiden lisääntymistä sekä ongelmia ruoantuotannossa ja hiilensidonnassa. Luonnon yksipuolistuessa eliölajiston luontainen vastustuskyky heikkenee.

Esitetty kaupungin strategia osoittaa jatkuvan äärettömän kasvun tavoitteen. Prosentin kasvu vuodessa on eksponentiaalista, korkoa korolle. Ote kaupunkistrategian sivulta 7: "*Yleiskaavaprosessissa tähdätään vuoteen 2040, jolloin Nokialla arvioidaan Pirkanmaan väestösuunnitteen mukaan asuvan noin 42 600 asukasta. Kaupungin strategian tavoitteena on varautua noin 1 % vuotuisen väestönkasvuun.*" Heinäkuussa 2020 Nokian väkiluku on ollut 34 348.

6. Kenen tahtotila tällainen kasvuvauhti on?
7. Kuka tai ketkä määrittävät jatkuvan kasvun tahtotilan?
8. Millaisen kaupungin asukkaat haluavat tulevaisuudessa?
9. Mikä on Nokian kaupungin skenaario – mikä on kasvun lakipiste, onko sitä, onko se määritetty?
10. Mikä on optimikoko kaupungille?
11. Mitä optimikoko tarkoittaa, mihin pyritään?: a) ääretöntä, loputonta kasvua – katse asuntotuotannon maksimoimisessa?, b) palveluiden turvaamista sopivan kokoisessa, tasapainoisessa kaupungissa c) ekologisen, ihmisen kokoisen kaupungin syntymistä ja monimuotoisen ympäristön turvaamista?
12. Mikä on Nokian kaupungin asuntopolitiikka, millaiseen ajatteluun ja tavoitetilaan se nojaa?
13. Kaupunkimaantieteen professori Mari Vaattovaara perää tuoreessa selvityksessään syvää ajattelua asuntopoliittiseen keskusteluun ja lausuu (HS 1.6.2023) muun muassa: "*Asuntotuotannon tarpeet ovat ohittaneet asumisen tarpeet. Meillä olisi oikein hyvä hetki miettiä, mitä me oikeastaan olemme tekemässä ja minne menossa*". Miten tämä on ajateltu ja perusteltu Nokialla?

Strategisen yleiskaavaluonnoksen tarkastelu näyttää siltä, että kaikki mahdollinen maa-alue otetaan rakentamisen käyttöön. Siinä ei huomioida eikä tuoda esille luontoarvoja. Edistysellistä suunnittelua ja kaavoitusta on sellainen, jossa etukäteen harkiten mietitään, mitkä ovat ihmisten tarpeet, minne rakennetaan ja samalla päätetään jättää rakentamatta arvokkaita kulttuuri- ja luontokohteita – ihmistä ja luontoa kunnioittaen. Näitä arvoja myös Nokia itse on kirjannut tavoitteisiinsa ja nyt on tärkeää pitää niistä kiinni myös käytännössä.

14. Mitkä ovat ne arvot, joilla kaupunkia viedään eteenpäin, miten mainitut ekologisuus, hiilineutraalisuus, monimuotoisuus ja kulttuuriympäristön kestävä käyttö näkyvät konkreettisesti yleiskaavaluonnoksessa?
15. Mikä on luonnon, virkistysalueiden merkitys palvelujen ohella? Miten tätä asiaa käsitellään kaavassa?
16. Yksittäisiä arvokkaita kulttuuri- ja luontokohteita tulee tunnistaa. Miten kaupunki tekee tämän ja säilyttää ja suojelee nämä? Nyt näistä mitkään eivät näy kaavassa. Myös esimerkiksi Kaakkurijärvien Natura-alue on kaavassa epämääräisesti määritetty. Mitä se tarkoittaa?
17. Milloin tulee maakunnallisesti merkittävien rantojen suojelun vuoro rantaluonnon säilymiseksi?

18. Aamulehden alkukevästä 2023 tehdyssä Pirkanmaan asukkaiden markkinatutkimuksessa selvisi, että asukkaat arvostavat luontoa asuinalueillaan. Miten tämä näkyy Nokian maankäytön suunnitelmissa?

Nokian kaupungin äärettömän kasvun strategialla vaarannetaan luonto- ja ympäristöarvot ja sekä maisemalliset että sosiaaliset arvot.

3. YHDISTYKSEN TAVOITTEET STRATEGISEN YLEISKAAVAN SISÄLLÖKSI

Kansainväliset ja kansalliset sopimukset velvoittavat Nokian kaupunkia ottamaan tavoitteet ja sitoumukset maankäytön ja kaavoituksen pohjaksi.

Luontokadon pysäyttämiseksi ja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi maankäytössä tulee osoittaa kasvipeitteisiä luontoalueita tulevaisuuden luonnon monimuotoisuus- ja suojelualueiksi. Nykyiset luonnonsuojelualueet ovat pääosin pienialaisia ja sirpaleisia ja ne on rajattu ilman suojavyöhykkeitä. Tämä tekee niiden ominaispiirteistä helposti haavoittuvia ja kulutukselle alttiita.

Suojelualueita tulee nivoa yhteen riittävällä luonnon monimuotoisuusalueilla sekä ennallistamalla heikentyneitä luontotyyppisiä. Tämä edustaa kestävästä maankäytöstä.

Maankäyttö ei saa aiheuttaa riskiä arvokkaille luontokohteille ja uhanalaisille luontotyypeille tai niiden nykytilalle.

Nokian kaupungin tulee asettaa Strategiseen yleiskaavaan tavoitteet, jossa kaupungin jäljellä olevat ekologisesti arvokkaat metsät varataan tulevaisuuden suojelualueiksi, katso kohdekohtaisia huomioita -kohta.

Kaikki jäljellä ovat lehdot suojellaan suojavyöhykkeineen ja lehtoja ja metsiä ennallistetaan vuoteen 2030 mennessä.

Esitämme jäljellä olevin metsäkohteiden säilyttämistä viihtyisinä ja luonnontilaisina virkistysalueina, joille on osoittautunut olevan ennen näkemätöntä tarvetta. Jotta luonnonsuojelualueiden suojelutavoite toteutuu, virkistyskäyttöä tulee ohjata luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle merkittävillä reiteillä.

Esitämme eri luontotyyppien rannoille suojelualueita. Esimerkiksi ravinteisten järvien rantoja ei vielä ole suojeltu.

Yhtenä keinona maankäytön ratkaisussa käytetään korvausmenettelyä, jossa arvokkaan luontokohteen menetys voidaan korvata suojelemalla toinen, luontoarvoiltaan ja lajistoltaan vastaava luontoalue. Tämä on mielestämme toimiva menettely. On kuitenkin huomattava, että esimerkiksi Nokianvirran ympäristö sekä Kuloveden rannat ovat luonnon monimuotoisuuden ja maaperän ravinteisuuden kannalta kunnan arvokkaimpia alueita. Nykyinen Nokianvirran arvokkaille rinnelehdolle ja kallioille suunniteltu maankäyttö ei ole korvattavissa muualla.

Edellä mainittua tavoitteellista toimintaa seurataan ja siitä raportoidaan kuntapäätäjille ja kuntalaisille.

4. SUOMEN HYVÄKSYMÄT KANSAINVÄLISET SUOJELUSOPIMUKSET VELVOITTAVAT NOKIAA

Suomen hyväksymät kansainväliset ilmasto- ja luontosopimukset tulee ottaa strategisen yleiskaavan lähtökohdaksi.

20.5.2021 julkaistiin Euroopan Unionin vuoteen 2030 ulottuva Biodiversiteettistrategia, jonka tavoitteena on pysäyttää luontokato ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys myönteiseksi vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteen saavuttamiseksi jäsenmaat ovat sitoutuneet 17 avaintavoitteen toteutukseen, joissa keinona on muun muassa heikentyneiden luontotyyppien ennallistaminen.

9.11.2022 Suomi sitoutui Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteisiin olla hiilineutraali vuonna 2035.

19.12.2022 Suomi solmi YK:n kokouksessa Kanadan Montrealissa luontosopimuksen 190 maan kanssa. Sopimuksessa sitouduttiin suojelemaan maa- ja vesialasta 30 prosenttia, josta 10 prosenttia tiukasti. Lisäksi sitouduttiin 30 prosentin ennallistamiseen heikentyneiden luontotyyppien palautumiseksi.

Yllä mainittujen sopimusten sovittamiseksi Suomen olosuhteisiin Ympäristöministeriössä valmistellaan parhaillaan uutta, vuoteen 2035 ulottuvaa kansallista luonnon monimuotoisuusstrategiaa, sekä siihen liittyvää toimintaohjelmaa. Tämä tulee koskemaan myös Nokian kaupunkia.

5. ILMASTONMUUTOKSEN HILLITSEMINEN JA LUONTOKADON TORJUMINEN YKKÖSASIOIKSI

Ilmastonmuutos ja luontokato ovat edenneet niin, että ne uhkaavat jo koko elonkehän elämää tuottavaa ja ylläpitokykyä. Luontokato on edennyt niin, että Suomessakin mantereiset luontotyypit ovat 80-prosenttisesti uhanalaisia. Näihin sisältyvät muun muassa metsien ja lehtojen sekä rantojen ja vesien luontotyypit. Suomen eliölajistosta joka kymmenes laji on uhanalainen, ja metsien, lehtojen ja perinnemaisemien lajit ovat uhanalaisten kärjessä.

Tämä on osoitus siitä, että nykyiset luonnonsuojelutoimet ovat olleet riittämättömiä. Suojelualueiden määrän kasvattaminen on välttämätöntä, jotta luontokato pysäytetään ja käännetään luonnon monimuotoisuuden säilymiseksi. Tämä hyödyttää myös hiilensidontaa, sillä ilmastonmuutos vauhdittaa luontokatoa ja luontokato ilmastonmuutosta.

Pidämme esitettyä yleiskaavaluonnosta lähtökohtaisesti ajastaan jälkeen jääneenä ja tavoitteiltaan ristiriitaisena. Nokian pinta-alasta on nyt suojeltu 2,8 prosenttia, mikä on täysin riittämätön luonnon elinkelpoisuuden säilymiseksi, kun sitä katsoo yleiskaavaluonnoksessa suunniteltoa luontoa hävittävään maankäyttöön nähden.

Nokia on osa globaalia yhteisöä, mikä velvoittaa kaupunkia ryhtymään konkreettisiin toimiin ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja luontokadon pysäyttämiseksi. Globaali yhteisö ponnistelee yhdessä elonkehän elinkyvyn ja elinvoimaisuuden säilymiseksi.

Kaavoittaja on vastannut kaavoista aiemmin antamiimme lausuntoihin, että kaavoituksella ei laadita suojelualueita. Tämä on totta, mutta kaavoituksella voidaan joko hävittää ja pirstoa potentiaaleja suojelu- ja luonnon monimuotoisuusalueita tai osoittaa varauksia rantojen, metsien ja lehtojen sekä muiden luontotyyppien ja luontokohteiden ja suojavyöhykkeiden myöhempiä suojelupäätöksiä varten. Tarve suojelualueiden täydentämiseen on huutava jo nyt. Esimerkiksi kaupunki ei ole suojellut rantoja metriäkään, mutta osoittaa Strategisessa yleiskaavaluonnoksessakin niille asumista ja virkistyskäyttöä.

Jotta Strateginen yleiskaava on ajan tasalla ilmastonmuutoksen hillitsemiseen sekä uhanalaisten ja taantuvien luontotyyppien suojeluun ja luonnon monimuotoisuuden säilymiseen nähden, toteutuksen lähtökohtana tulee olla hiilensidonnain kasvattaminen ja luontokadon sekä eliölajien kuudennen sukupuutto-oallon pysäyttäminen. Tämä toteutuu parhaiten säilyttämällä nykyisiä kasvipeitteisiä alueita ja suojelemalla luontotyyppejä ja niiden suojavyöhykkeitä. Ilmastonmuutoksen torjuntaa avannut

Ympäristöministeriön ilmastovuosikertomus 2022 osoittaa, että hiilinieluja tulee vahvistaa erityisesti metsissä ja maankäyttösektorilla. Luonnossa ei ole joutomaata.

Kun Strategisen yleiskaavan katsotaan ulottuvan vuoteen 2040, myös tulevaisuuden välttämättömät luonnon monimuotoisuus- ja suojelualueet tulee määrittää yleiskaavaan tasa-arvoisiksi reservieksi asuinrakentamisen, yritystoiminnan ja liikenneväylien kanssa. Luonnonsuojelu ja monimuotoinen luonto hyödyttävät elonkehää ja samalla yhteiskuntaa kaikkine tarpeineen.

6. KOMMENTTEJA STRATEGIAAN

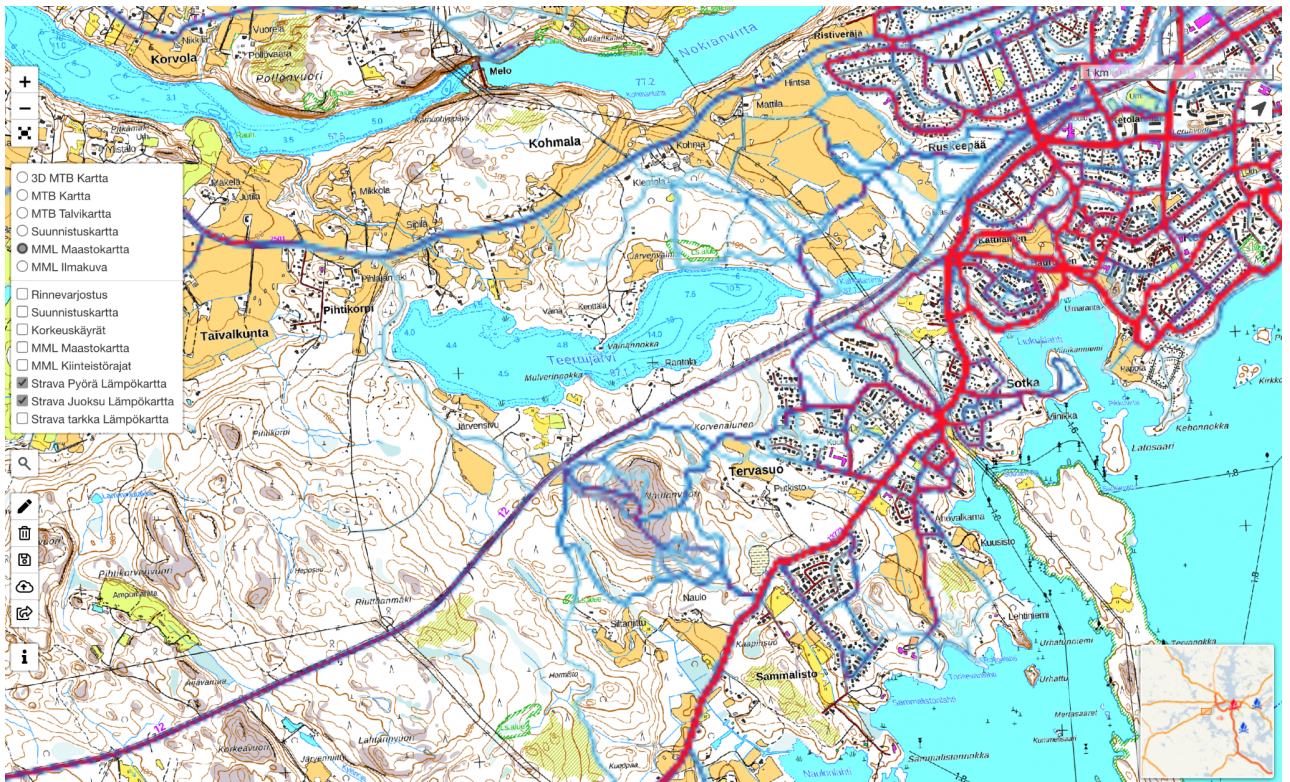
- Peruuttamattomasti menetettäisiin monet vanhat kulttuurimaisemat sekä monia arvokkaista luontokohteista. Esimerkiksi **Kohmala** on Nokian vanhimpia viljeltyjä ja asuttuja alueita, 1500-luvulta alkaen, ehkä sitä vanhempaakin. Alueella on myös muinaisjäännöksiä, ainakin kaksi tunnistettua aluetta. Maisema-arvot löytyvät Pirkanmaan maakuntakaavasta sekä Museoviraston rekisteristä. Miten nämä asiat on ennalta selvitetty, miten otetaan huomioon niille osoitetussa kaavoituksessa ja rakentamisessa?
- Olemme todella huolissamme siitä, että **rannat** ollaan kaavassa ottamassa rakentamiseen ja ihmisten virkistyskäyttöön. Mitä tarkoittaa strategiassa mainittu: rantojen monimuotoinen hyödyntäminen?
- Kummaksumme monimuotoisuus-sanon käyttöä kaavoituksen yhteydessä. Maankäytön ratkaisusta puhuttaessa määritelmä kuulostaa viherpesulta. Strategisen yleiskaavaluonnoksen kartan kuvauksen tekstissä on mainittu, että rannoille rakennetaan ja niitä hyödynnetään ihmisille Rantojen Nokia-vision mukaan. Rantaluonnon suojelua tai säilymistä tavoitteessa ei mainita. Näin voidaan perustellusti sanoa kaupungin kohtelevan rantojaan armottomasti.
- On myös huomattavaa, että Nokialla on useita rantakilometrejä veneiden säilytyspaikkoina, mikä tarkoittaa jatkuvaa häiriötä ja menetyksiä rantalajistolle. Veneiden säilytys autoittaa lintujen pesimäpaikkoja ja estää matalien vesien kalojen kutua ja hävittää vesieliöstön elinympäristöä. Kun lisäksi virkistyskäyttöä ohjataan rannoille lisääntyvässä määrin, häiriö tulee lisääntymään ja rantaluonnon tila huonontumaan entisestään. Veneille tulee rakentaa asianmukaiset laiturit eri kaupunginosien rannoille. Se on todellinen ekoteko rantaluonnolle.
- Pidämme suuntausta, jossa virkistysreitit viedään rannoille, tuhoisana ja vastuuttomana. Luonnon tarkoitus on ensisijaisesti elämän tuottaminen ja ylläpitäminen, ei ihmisen toiveiden täyttäminen. Rakentamisen seuraukset ovat peruuttamattomia. Kerran menetettyä luontoa ei saada takaisin.
- Strategisen yleiskaavan luonnoksessa luonnonsuojelualueille osoitetaan ja ohjataan virkistyskäyttöä. Tämä tarkoittaa tärkeiden luontoalueiden alistamista ihmisen käyttöön ja pidämme tätä vastuuttomana linjauksena. Luonnonsuojelualueet on perustettu ensisijaisesti niiden eliölajiston, luontotyyppien ja luontoarvojen suojelemiseksi.
- Nokialla on jo useita vakavia esimerkkejä virkistyskäytön luonnonsuojelualueille aiheuttamista kulumisesta, häiriöstä ja roskaantumisesta. Esimerkiksi Ruutanen luonnonsuojelualueella lehdon lajisto taantuu ja häviää polkujen ympäristöstä. Kaakkurijärvien alueella häiriö ja tahallinen häirintä ovat jo johtaneet keskeisten pesimäjärvien autoitumiseen. Kielloista huolimatta koiria pidetään irti luonnonsuojelualueilla, eikä tätä kyetä estämään eikä kontrolloimaan. Virkistyskäyttö tulee ohjata luonnonsuojelualueiden ulkopuolelle.
- Rantojen käytön visioon perustuen rannoille osoitetaan asumista ja virkistyskäyttöä. **Tässä yleiskaavaluonnos on ristiriidassa maakuntakaavan tavoitteisiin nähden, kun maakuntakaavassa suositellaan rakentamattomien rantojen säilyttämistä vapaina.**

- Huolimatta siitä, että kunnan visiot ja strategiat perustuvat laillisiin päätöksiin, mielestämme Rantojen käytön visio ja suunnitelmat rantojen rakentamiseksi ovat valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden ja samalla kestävän maankäytön vastaisia. Rantojen käytön vision mukaan kunnan viimeiset arvokkaat lehdot ja pienialaiset suojelualueet esitetään lyhytnäköisesti tuotteistettaviksi matkailu- ja virkistyskäyttöön. Tämä on ristiriidassa kunnan kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisen suunnittelun ja maankäytön kanssa.
- Maakuntakaavassa ja Strategisessa yleiskaavaluonnoksessa on osoitettu siltavaraus Nokianvirran yli ilman, että sillan tarvetta perusteltaisiin välttämättömillä liikennelaskemilla ja vaikutusten arvioinneilla. Nokianvirta sisältyy Pyhäjärven–Jokinenjärven-Kuloveden maakunnallisesti arvokkaaseen maisema-alueeseen. Korkealle nostettu silta vaurioittaisi arvokasta maisema-aluetta joka suunnalta. Suunnittelun aikana kyseisestä tievarauksesta jätettiin maakuntahallitukselle mielipiteitä ja lausuntoja tien ja sillan yllä kuvatuista puutteista ja vaikutuksista. Nämä jätettiin huomioimatta. Tässä näkyy maakuntakaavan infrapainotteisuus luonto- ja maisema-arvojen kustannuksella. Liikennemääriä ja arviointiperusteita koskevilta osin viittaamme OAS:sta antamaamme mielipiteeseen. Linkki : <https://www.sll.fi/nokia/2020/08/28/suomen-luonnonsuojeluliiton-nokian-yhdistyksen-mielipide-kaupungin-strategisesta-yleiskaavasta-27-8-2020/> Siltaa perustellaan muun muassa sillä, että Melon padon vuoksi alue on jo maisemallisesti huonontunut. Pidämme perustetta historiallisesti asiattomana ja maisema-arvojen kohtuuttomana venytyksenä. Melon padon valmistuessa 1973 Suomessa ei ollut ympäristölainsäädäntöä vaikutusten arviointineen. Melon voimalaitosta ei nykyisen ympäristölainsäädännön mukaan rakennettaisi. Silta on tarpeeton.
- Kaavasuunnitelmasta ilmenee, että kaupungilla on toteutumattomia yleiskaavojen kaavavarauksia yhteensä 258 hehtaaria, joista noin 2/3 on Harjuniityssä. Muut kohteet sijaitsevat Tottijärvellä, Sammallistossa ja Kohmalassa.
- Strategisessa yleiskaavassa huomioidaan myös liikenteen järjestäminen sekä tuotannon ja työpaikka-alueiden sijainti. Yleiskaavalla katsotaan tarpeet osoittaa aluevarauksia maaseudun elinkeinojen kehittämiseen sekä maa-ainesten ottamiseen. Viime mainittuun toteamme, että vaihtamalla betonirakentaminen puuhun maa-ainesten varausten tarvetta voidaan olennaisesti minimoida. Maa-ainekset ovat uusiutumattomia luonnonvaroja. Niiden varannon hupenemista tulee tarkastella kymmenvuosittain esimerkiksi vuodesta 1880 ja verrata lukuja rakennuskantaan ja päällystettyjen teiden määrään. Mielestämme kiviaineksia käytetään lyhytnäköisesti siihen nähden, että niiden syntymiseen kuluu miljardeja vuosia.
- Luonnon esittelystä puuttuvat kunnan uhanalaisten lajien esiintymien tilanne ja kunnan uhanalaisten luontotyyppien määrä ja tilanne. Näiden tulisi olla suunnittelun perustana. Kaupungille on hyväksytty ohjelma luonnon monimuotoisuudesta, joka sanotaan vietävän valmisteilla olevan yleiskaavan kartalle. Sen suojelullinen sitovuus koskee vain nykyisiä luonnonsuojelualueita, mutta ohjelmaan sisältyvillä muilla alueilla ei ole minkään lain turvaa. Tämä on suuri uhka ja ongelma. Luonnon monimuotoisuuden ohjelmassa olevien kohteiden status on luottamushenkilöiden muutettavissa esimerkiksi strategisessa yleiskaavassa. Kunnan luottamushenkilöiden tekemät päätökset ovat seuraavien luottamushenkilöiden muutettavissa. Vasta luonnonsuojelulain mukainen hakemus ja ympäristöviranomaisten päätös antaa monimuotoisuusohjelman kohteille turvan.

Kuva 1: Ote Nokian strategisesta yleiskaavasta.

8. KULTTUURI- JA LUONTOARVOT KOHTEITTAIN

- 1.1. Kahtalammi:** Suunnitteilla oleva kiertoliittymä tulisi alueelle, joka on paikallisille asukkaille tärkeää virkistys- ja liikuntamaastoa. Luonnon kannalta Kahtalammin ja Teernijärven metsäalue ja pellot ovat edelleen muun muassa lehtopöllön ja tuulihaukan pesimäaluetta. Kiertoliittymän tarpeellisuutta perustellaan muun muassa turvallisilla koulumatkoilla, vaikka Turuntien vartta tuskin kukaan koululainen kulkee Koskenmäen ala-asteen suuntaan. Sorvantien varteen rakennettu hyvä kevyenliikenteen väylä, joka alkaa Sammalistosta ja ulottuu Koskenmäen koululle. Oleellisin asia liikenneturvallisuuden kannalta on autojen tilannenopeus, joka kohoaa tiellä valitettavan usein yli 40 km/h. Onneksi tien varrelle on nyt saatu nopeusnäyttöjä.

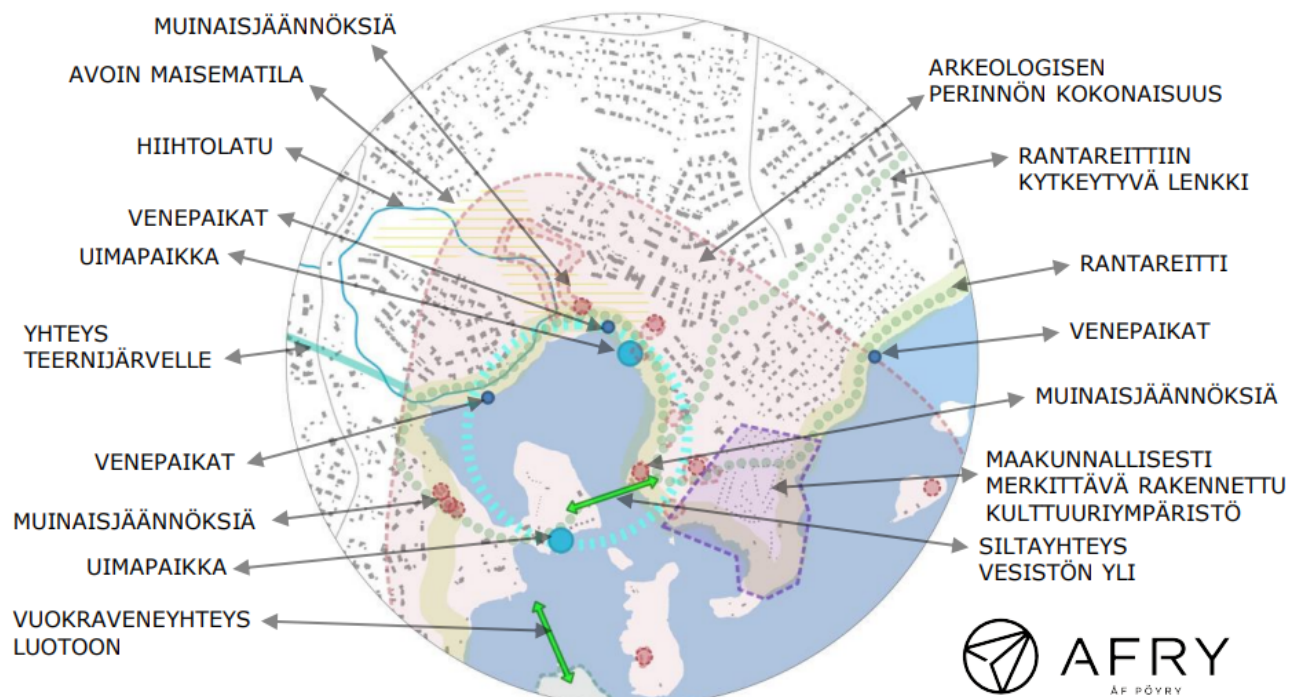
Kuva 2: Urheilukelloista rekisteröityvä GPS-lämpöjälkikartta osoittaa Teernijärven, Kahtalammin ja Naulonvuoren olevan aktiivisessa käytössä olevaa virkistys- ja liikuntamaastoa. Lähde Garmin Trail Map.

- 1.12. Rannat:** kaikki yleiskaavaluonnokseen merkityt liikuntareitit on kohdistettu rannoille. Kulkemiseen pitäisi hyödyntää mahdollisuuksien mukaan jo olemassa olevia kulkureittejä ja jos uusia tarvitaan, tulee rannan ja kulkureitin väliin jättää riittävä, vähintään 50 metrin levyinen suojavyöhyke. Suojavyöhykkeellä turvataan perinteiset rantamaisemat ja rantojen lajiston elinolosuhteet. Lähtökohtaisesti luonnontilaiset rannat pitää jättää luonnontilaan, nämä rannat ovat äärettömän arvokkaita sekä luonnolle että ihmisten vapaaseen luonnossa kulkemiseen. Rantareitteihin tulisi panostaa paikoissa, joissa muutos luonnontilaan on jo tehty. Muutoin luonnoksen Rantojen Nokia -vision tavoitetila yhdistää kohdekorrettien alueet ja niiden palvelut ja toiminnot kautta rantain on toteutuessaan uhka rantaluonnolle ja luonnon monimuotoisuudelle.

Reittiopastusta eri toimintojen välillä tai Pyhäjärven kiertävien liikuntareittien osalta voidaan toki kehittää.

1.12.1 Esimerkki: Liukuslahden kohdekartta

Strategisessa yleiskaavakarttaluonnoksessa ja Liukuslahden kohdekortissa rantareitti on piirretty kulkemaan Viholasta pitkin Pyhäjärven ranta-vyöhykettä aina Vihnusjärven pohjukkaan asti, poislukien Hasselbackan yksityisomistuksessa oleva niemenkärki ja Kehonnokka. Pääosin rantareitti hyödyntää olemassa olevia kulkureittejä Kehoa lukuun ottamatta, jossa rantareitti kulkisi Pyhäjärven puoleisen pääasiassa luonnontilaisen rantametsän kautta. Toteutuessaan Kehonrannan rantareitti pirstoisi ja rikkoisi pahasti rakentamattoman kapean ja jyrkän päihinäpensaita kasvavan lehtokaistaleen. Visiossa rantareitti lisäksi on piirretty kulkemaan myös Kehon siirtolapuutarhan läpi, joka kohdekartalla on kuvattu maakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

Hasselbackan ja Kehon rantareitin osuus on täysin korvattavissa olemassa olevalla Hasselbackan ja Kehon luoteispuolen viheralueella kulkevalla valaistulla liikuntareitillä (kohdekartassa se näkyy nimellä rantareittiin kytkeytyvä lenkki). Samoin toimiva liikuntareitti voidaan toteuttaa perinteisellä Nokian kymppin liikuntatapahtuman reitillä, joka kulkee Hasselbackan olemassa olevaa valaistua rantareittiä ja rantaa myötäilevää Kehonranta-tietä pitkin. Nämä kaksi olemassa olevaa reittiä yhdessä muodostavat myös Kehon ja Hasselbackan kiertävän liikuntalenkin - ilman kaavaluonnoksen rantavyöhykkeen rantareittiä; jalan liikkuvan on aina mahdollista käyttää rantavyöhykkeen olemassa olevia luontaisia polkuja, ja nauttia rauhassa luonnon monimuotoisuudesta vision rantojen "monimuotoisen hyödyntämisen" sijaan.

Kohdekarttaan on merkitty myös Liukuslahden rantareitin siltayhteys Viinikanniemestä Kehoon: se on ongelmallinen kulttuuriarvojen säilymisen (Kehon muinaishaudat) että maisemallisten seikkojen vuoksi. Sen on myös jokseenkin tarpeeton palvelujen kannalta: Sekä Viinikanniemessä, että Liukuslahdessa on omat uimarantansa. Paikalliset koulureitit Sotkasta suuntautuvat Sorvantietä myötäillen Tervasuolle ja Koskenmäkeen.

- 1.2. Kohmala:** Nokianvirran ranta-alueet ovat Nokian vanhinta asuttua aluetta. Vuonna 2013 teetetyssä yleiskaava-alueen yleisinventoinnissa todetaan, että alueen tutkimustilanne on vielä puutteellinen. Tästäkin huolimatta alueelta on löydetty kolme muinaisjäännöstä. Kohmalan alueen

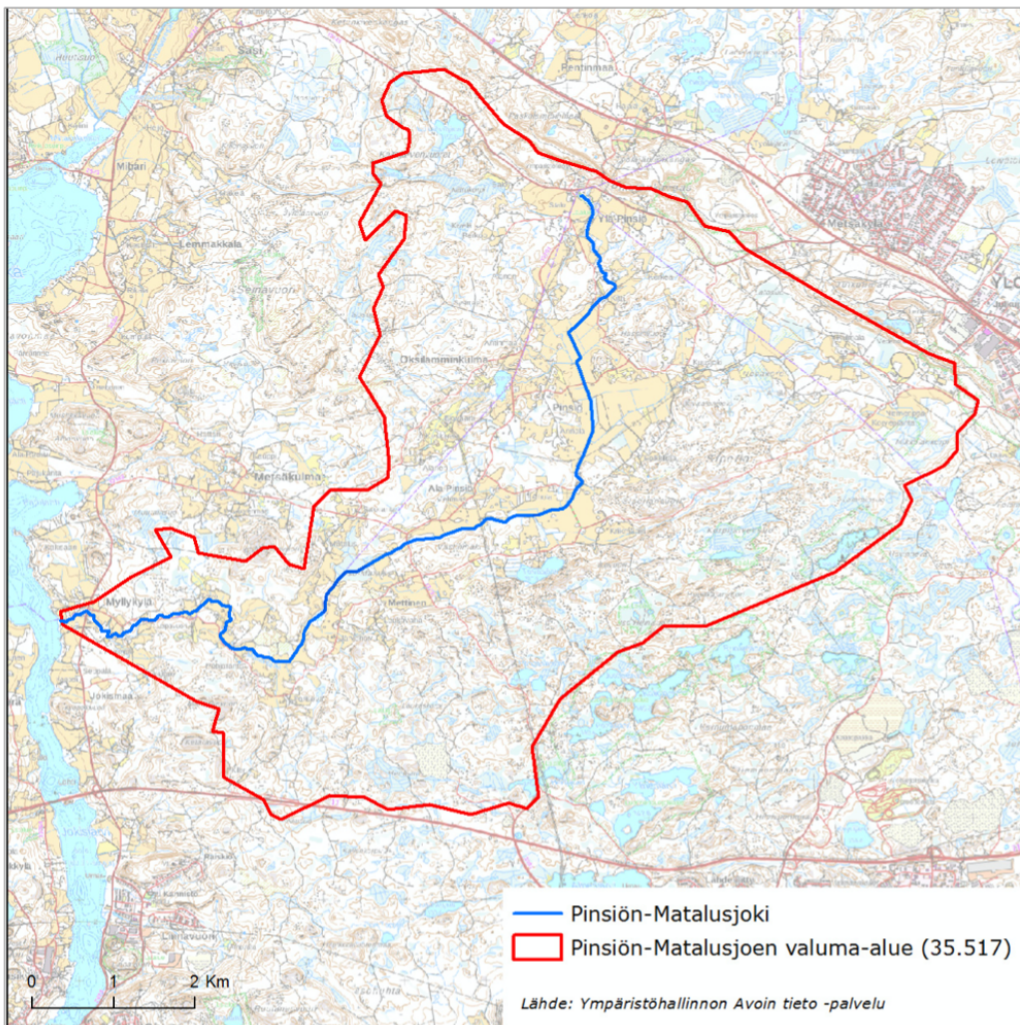
itä- ja länsipuolelta on löydetty muinaisjäännöksiä, joten lisäkohteiden löytyminen ei ole yllättävää Kohmalassakaan. Viljelykäytössä alue on ollut jo rautakaudella. On ensiarvoiseen tärkeää, että alueen historiallinen merkitys selvitetään tarkasti ennen tarkempia kaavoitustoimia.

1.3. Korvola: muun muassa Ollilan talo on todella vanhaa perua.

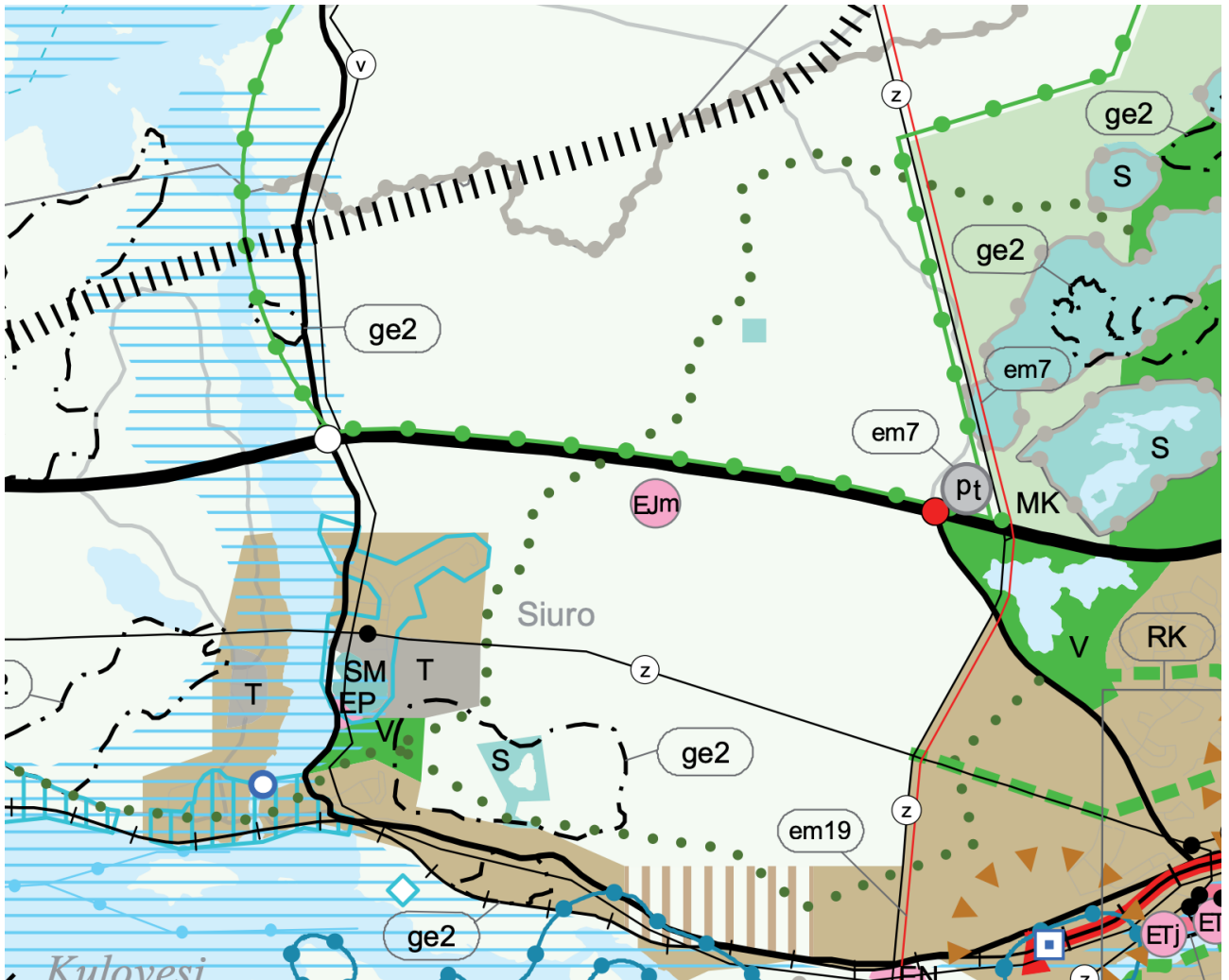
1.4. Sorva: aluetta on jo rajusti hakattu. Lajistoltaan tämä on hyvin rikasta aluetta, mm. nuolihaukka pesii alueella. Pohjantikka pesi alueella, mutta se alue hakattiin jo 2 vuotta sitten. Alueella on havaittu lapinpöllö. Alueella on hienoa perinnumaismaa.

1.5. Pihikorvenvuori Turuntien pohjoispuolella. Alueen lähistöllä toimii ampumarata. Metsäaluetta, jonka keskellä iso kalliainen "vuori". Alue on osa Taivalkuntaan ulottuvaa suurten ja korkeiden kallioiden sarjaa, joka on mainittu maakunnallisesti arvokkaana luontokohteena.

1.6. Porintien varsi: Porintielle suunniteltu *selvitettävä elinkeinoelämän alue* on erittäin haasteellinen. Porintien pohjoispuoli kuuluu Pinsiö-Matalusjoen valuma-alueeseen (Natura 2000, uhanalainen jokihelmisimpukka ja rauhoitettu saukko). Alueella on myös maakunnallisesti merkittävä metson soidinalue, jossa viimeksi keväällä 2023 on nähty 7 soidintavaa metsokukkoa. Alue on rajattu maakunnallisesti merkittäväksi myös Pirkanmaan maakuntakaavassa 2040 (kts. Kuva 3.) Alue on UPM:n omistuksessa. Luontoarvoiltaan arvokkaan alueen koskemattomuus on äärimmäisen tärkeää ja alue tulee ehdottomasti rauhoittaa rakentamiselta. Eteläpuolella on jyhkeää kuusikkoa ja vanhan metsän lajeja, myös tervaleppäkorpea on alueella. Alueella on myös teeren reviiri.

Kuva 3: Strategisessa yleiskaavassa osoitettu mahdollinen elinkeinoelämän alue sijoittuu Pinsiö-Matalusjoen valuma-alueelle. Lähde: Virtavesi_inventointi_Pinsiö_Matalus_20170905 FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy.

Luonnon monimuotoisuuden ydinalue.

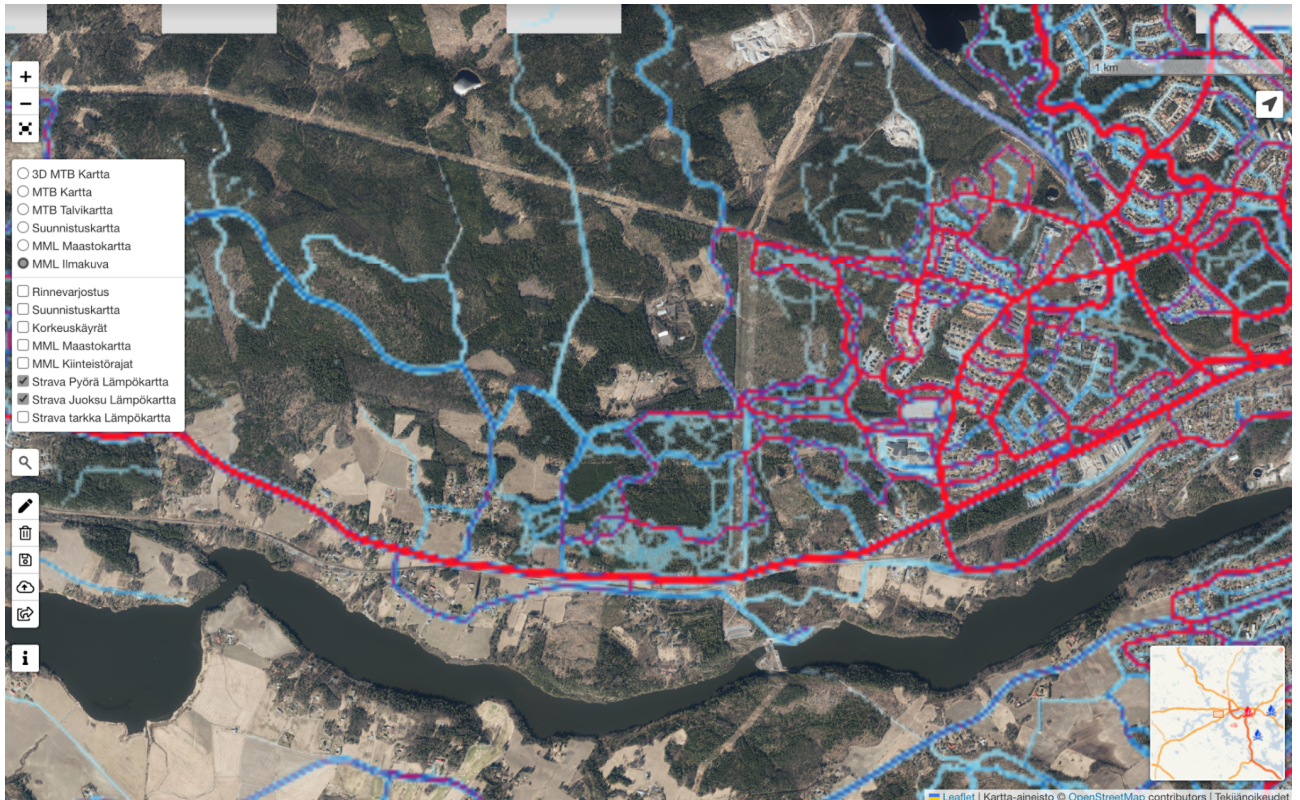
Merkinnällä osoitetaan maakunnallisesti merkittävät laajat, yhtenäiset ja luontoarvoiltaan maakunnallisesti edustavat luontokokonaisuudet. Alueet ovat osa maakunnan ekologista verkostoa. Merkintä ei rajoita alueen maa- ja metsätaloustaloudellista käyttöä tai käyttöä haja-asutusluonteiseen rakentamiseen tai loma-asumiseen.

Kehittämissuositus:

Maankäytön suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee ottaa huomioon luonnon monimuotoisuuden ja muiden luontoarvojen säilyminen sekä välttää luonnonympäristöjen pirstoutumista. Aluetta koskevilla suunnitelmissa ja päätöksissä tulee ottaa huomioon alueen luontoarvot.

Kuva 4: Ote Pirkanmaan maakuntakaavasta, jossa Porintien pohjoispuoli on merkitty maakunnallisesti merkittäväksi, laajaksi ja yhtenäiseksi luontoalueeksi sekä ulkoilureitti yhdistää Porintien pohjoispuolen, Kaakkurijärvet, Ruutanajärven, sekä Alisenjärven ulkoilu- ja virkistysalueet.

- 1.7. Kaakkurijärvet:** alue on pienesti rajattu. Alue on pääosin yksityisomistuksessa, miten aiotaan menetellä? Kaakkurilampien itäpuoli pitää suojata. Alue voidaan hyödyntää Koukkujärven tiehen asti idästä katsoen. Alueella tulee vastaan myös Ikurin alue ja Myllypuron alue. Kaakkurijärvillä haasteena ihan rantaviivassa kiinni kulkevat polut, jotka ovat aktiivisessa virkistyskäytössä. Ihmisten ja koirien liikkuminen ranta-alueilla häiritsee kaakkurien pesintää. Kaakkurijärvet on hyvä esimerkki siitä, miksi virkistysreittien tulisi olla merkittäviä ja herkistä luontoalueista erillään. Kaakkurien elinympäristöjen rauhoittamiseksi Kaakkurijärville tarvitaan uusi, järvet vähintään 100 metrin etäisyydeltä kiertävä reitti..
- 1.8.** Kolmenkulman teollisuusalueen laajennushankkeesta Koukkujärventien länsipuolelle on luovuttava Natura-alueen, merkittävä luontoalueen ja virkistysalueen perusteella.
- 1.9. Ruutanen alue ja ympäristön kaupungin maa-alueet:** Hakavuori, Intianlahden muinaisuoma ja Sivakkavuori pitää suojella, kun aluetta rakennetaan teollisuuden käyttöön. Sivakkavuorella on runsaasti vanhoja metsiä ilmentävää kääväkälajistoa. Hakavuorelta ja Ruutanalta pohjoiseen muodostuu toimiva ekologinen kokonaisuus, kun Linnavuoren suojelualueen lisäksi Viinavuoren ja Ämmänmäen metsät varataan luonnon monimuotoisuuden reserveiksi ja hiilinieluiksi. Myös viime mainituilta on havaintoja merkittävistä vanhojen metsien kääväkälajeista. Siuron Ketaranvuori tulee suojella merkittävänä geologisena esiintymänä.
- 1.10. Ratayhteyden linjaus Knuutilasta Heinisuolle:** Porintielle ei voida osoittaa sellaista rakentamista, että ratayhteyttä missään tilanteessa tarvittaisiin. Lähtökohtaisesti elinkeinoelämän alueen ei tulisi muodostua Porintielle, vaan alue tulisi varata luonnolle ja virkistykselle. Esitetyllä suunnitelmalla kohdassa 1.6 olevia tärkeitä luontokohteita menetettäisiin ja Harjuniityn ja Siuron välinen metsäalue pirstaloituisi. Ekologinen käytävä tulee muodostaa Ruutanajärven, Porintien pohjoispuolen, Kaakkurijärvien ja Alisen virkistysreitit välille. Ratayhteys katkaisisi yhteyttä lisää. Itse Porintie on jo ongelmallinen täydellisen käytävän muodostumiselle.
- 1.11. Urhatun** alue: alueelle tehdään rakennuskaavaa, mutta siellä olisi sopiva paikka leirintäalueelle. Kaavassa tuhotaan mahdollisuus tähän varaukseen.
- 1.12. Harjuniitty ja Haavisto:** Harjuniityn seisakkeen ympäristöön on kaavoitettu kerrostaloasumista seisakkeen varauksen vuoksi. Esitämme, että kerrostaloasumista kaavoitetaan Harjuniityn länsipuolelle suunnitellulle laajennusalueelle. Tällä korvataan Harjuniityn seisakkeen osayleiskaavaan radan ja Haavistontien väliin osoitettu rakentaminen, jonka alle toteutuessaan jäisi lepakoiden elinympäristöä, perinnemaisema ja uhanalainen luontotyyppi. Harjuniityn ja Siuron välinen metsäalue on äärimmäisen tärkeä luonnon lisäksi virkistykselle ja liikunnalle. Alueen metsäyhteys Ruutanajärvelle sekä Porintien pohjoispuolelle on merkittävä.

Kuva 5: Urheilukelloista rekisteröityvä GPS-lämpöjälkikartta osoittaa Harjuniityn ja Siuron välisen metsäalueen olevan aktiivisessa virkistys- ja liikuntakäytössä. Lähde: Garmin Trail Map.

- 1.13. Nokianvirta, ranta-alueet.** Nokian virran molemmat puolet ovat olleet asuttuja jo muinaisina aikoina. Nämä ovat yksityisillä mailla. Nokianvirta on 2000 miljoonaa vuotta vanha kallioruhje ja merkittävä geologinen esiintymä, joka ansaitsee kaupungin arvostuksen.
- 1.14.** Nokianvirran rinteet muodostavat merkittävän geologisen ja luontokokonaisuuden, jonka tulee säilyttää ehyenä ja pirstomattomana. Nokianvirran rinteiden maannos on jääkauden jättämää runsasravinteista savea, mikä ilmenee vaateliana ja merkittävänä eliölajistona sekä uhanalaisina ja taantuvina luontotyyppinä. Nokianvirran lehdot, rannat ja kallioluonto tulee säilyttää pirstomattomina ja varata suojelualueiksi ja ennallistettaviksi kohteiksi. Rannat tulee rauhoittaa virkistyskäytöltä.
- 1.15.** Taivalkunnassa kaupungin omistama Römövuoren metsä tulee suojella merkittävien luontoarvojensa perusteella.
- 1.16.** Alinenjärvestä laskevan Laajanojan puron metsät ja rannat tulee varata suojelualueeksi. Laajanojalla elää purotaimen jääkauden reliktinä.

9. EHDOTUKSIA

Ehdotamme seuraavaa:

- Professori Vaattovaaran selvitykseen viitaten kaupunki määrittää strategisen yleiskaavan niin, että maankäytön lähtökohtana on ekologisen Nokian velvoittaman ihmisten ja luonnon monimuotoisuuden tarpeiden priorisointi. Tämä ohjaisi asuntotuotannon ja muun maankäytön tarpeita. Tulemme mielellämme keskustelemaan dialogisesti yhteen sovittaen em. asioita kaupungin kanssa.
- Erityisesti rannat tulee säästää rakentamiselta ja säästää ne ihmisten vapaaseen kulkemiseen ja monimuotoiselle luonnolle.
- Nokia tarvitsee merkittäviä, mahdollisimman laajoja ja monipuolisia luonnonsuojelualueista erillään olevia virkistysreittejä, joissa voidaan kokea luontoelämyksiä. Kaupunkimaiset virkistysreitit eivät riitä.
- Arvokkaita metsäkohteita/luontokohteita ei saa pirstoa, jättää riekaleiksi, ekologiset käytävät pitää säilyttää.
- Ihmisen rakennetussa ympäristössä on jätettävä tilaa lähiluonnolle. Tutkimukset osoittavat lähiluonnon tärkeyden ihmisille ja erityisesti lapsille.
- Ilmastonmuutoksen hillitseminen ja luontokadon torjuminen pitää ottaa Nokian kaupungin ykkösasioiksi.

Olemme valmiit rakentavasti yhdessä kaupungin kanssa käymään läpi edellä mainittuja asioita ennakoivasti, niin, että eri intressit ja tavoitteet tulevat yhteensovitetuiksi.

Kaupunkistrategiassa mainitut ekologisuus ja monimuotoisuuden vaaliminen sekä luontokadon pysäyttäminen tulee olla lähtökohtia strategisen yleiskaavan suunnitelmissa, kaavassa ja toteutuksessa.

Asukastutkimukset osoittavat, että tämän päivän ja tulevaisuuden asukkaat näkevät luonnon merkityksen itseisarvona ja tärkeänä asiana osana viihtyisää, turvallista, terveellistä, kestävää, monimuotoista, hiilineutraalia. Nämät tekijät ovat osaltaan rakentamassa taloudellisesti tasapainoista kaupunkia.

Nokian kaupunkia velvoittavat Suomen hyväksymät kansainväliset ilmastonmuutoksen hillintään ja luontokadon torjumiseen solmitut sopimukset. Tämän tulee näkyä strategisessa yleiskaavassa.

Nokiolla 30.7.2023

Marko Jaakkola
SLL Nokian puheenjohtaja

Keijo Rantanen
SLL Nokian sihteeri